יצא לחירות א"ל רבי יוחגן כל כך יש

בידך ואני שונה הכותב שמר אירומין

לשפחתו ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה

מקודשת כדאמר רבה בר רב שילא כשרבו

הניח לו תפילין הכא נמי יכשרבו השיאו

אשה ומי איכא מידי דלעבדיה לא מעבד

ליה איסורא ואיהו עבד איסורא אמר ר"נ

בר יצחק הכא במאי עסקינן דאמר לה צאי

בו והתקדשי בו רבי מאיר סבר 9 יש בלשון הזה לשון שחרור ורבגן סברי אין בלשון

הזה לשון שחרור א"ר יהושע בן לוי עבר

שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות

מיתיבי גלוה הימנו רבו או שעשאו רבו י

אפוטרופום או שהניח תפילין בפני רבו או

שקרא שלשה פסוקים בבהכ"ג בפני רבו

ה"ז לא יצא לחירות אמר רבה בר רב

שילא יכשרבו הניח לו תפילין כי אתא

רב דימי א"ר יוחנן מִי שאמר בשעת מיתתו

פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר

מותי כופין את היורשים וכותבין לה גם

שחרור האמרו לפניו רבי אמי ורבי אסי רבי

אי אתה מודה שבניה עבדים כי אתא רב

שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן ימי שאמר

בשעת מיתתו פלונית שפחתי קורת רוח

עשתה לי יעשה לה קורת רוח כופין את

היורשין ועושין לה קורת רוח מ"ם ימצוה

לקיים דברי המת • אמר אמימר המפקיר

עבדו אותו עבד אין לו תקנה מ"ם גופיה

לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא

לא מצי מקני ליה א"ל רב אשי לאמימר

יוהאמר עולא אמר רבי יוחנן סורב חייא בר

אבין אמר רב אחד זה ואחד זה יצא לחירות

וצריך גם שחרור א"ל יצריך ואין לו תקנה

איכא דאמרי אמר אמימר יהמפקיר עבדו

ומת אותו העבד אין לו תקנה מאי מעמא

גביה לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה

ואיסורא לבריה לא מורית א"ל רב אשי

לאמימר והא כי אתא רב דימי א"ר יוחגן דרב דימי מעותא היא א"ל מאי מעותא

דלא אמרה בלשון שחרור הא אמרה בלשון

שחרור הכי נמי א"ל אנא כדרב שמואל בר

יהודה סבירא לי ההוא דסקרתא דעבדי

דאזרבן לעובד כוכבים כלו מרוותא בתראי

עד א מיי' פ"ו מהלכ' עבדים הלכה ח טוש"ע י"ד סי' רסו סעי' סט וסעיף נח: עה ב ג ד מיי׳ פ״ח מהל׳ עבדים הלכ׳ יו סמג עשין פו טוש"ע י"ד סי מו סעיף ע וטוש"ע אה"ע סי' ד סעיף יב: עו ה מיי שם פ"ו הל' ד

סמג שם טוש"ע י"ו שם קעיף עו: עד ו מיי שם ופ"ט מהלי זכייה הלכה יב סמג שם מוש"ע שם סעיף ע ןטוש"ע חו"מ סימן רנו

טבדים הלכה יג חמג שם טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סד:

לב ח מיי שם פייו הלי ז סמג שם טוש"ע שם סעיף סג:

פסקי רי"ד

אריב״ל עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא . לחירות. פי׳ עבד לאו בר עשה שהזמן גרמא הם נילה לאו זמן [תפילין] הוא ושבת נמי לאו זמן . תפילין הוא ועבד איתקש לאשה איתיביה לוה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא הרי זה לא יצא לחירות אמר רבה בר שילא כשרבו הניח לו תפילין וכן נמי אם השיאו רבו אשה יצא לחירות וכופין אותו לכתוב לו גט שחרור: אמר אמימר המפקיר את עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה מ"ט גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבריה לא גביה ואיטווא לבויה לא מורית. פי׳ שאין קנין האסור ממון להורישו לבניו. וליתא לדברי אמימר דאמ׳ ההוא כסקרתא דעבדי ואיזדבן . לגוים. פי׳ עיר של עבדים יגו ה. כי די סי כבו ה כדאמרן בפרק כיצד מעברין (נט.) גבי עיר של יחיד כס הקרתא דריש גלותא כלו מרוותייהו בתראי. פי' הגוים שקנאום אתו לקמיה דרבינא אמר להו זיל אהדרו אבני מרוותא קמאי ולכתבו לכו גיטא דחירותא כו' ותנז לגוים יצא לחירות אבל בר בת אחרות אבל צריך גט שחרור להתירו בכת ישראל והלרחא כרבינא שגם היורש יכול לשחרר ואע"ג דליכא לשווור ואע"ג וליכא עליה אלא קנין אסור בלחוד. ההוא עבדא דהוה לבי תרי קם חד מינייהו ושחרריה לפלגא דידיה אמר אידך השתא שמעי . רבנן ומפסדי ליה מינאי כי . . . עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושין אותו בן חורין וכותב לו שטר על חצי דמיו אזל אקנייה לבנו . קטן שלחה רב יוסף בריה קסן שאווידב יוסן בו יו דרבא קמיה דרב פפא שלח ליה כאשר עשה כן . יעשה לו גמולו ישיב בראשו אנן קים לן בינוקא דמיקרבא דעתיה לגבי

גופיה פסיק כוותיה בההיא פרקא דהתם לשופרא דשטרא אתקין יא אבל הכא למאן דאמר בכליו של מקנה לא מהני בכליו של קונה ובקונטרם פירש בהזהב (ב"מ מז.) דלוי דאמר בכליו של מקנה כ"ש בכליו של

קונה ואין נראה כיון דאמר דגואל נתן לבעו לא מהני אלא בענין זה כמו לרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין משום דבעינן דומיא דנעלו ולא אמרינן דהואיל דכלי שוה פרוטה קני כל שכן פירות שוים חלף זוו דאיכא הנאה טפי דגמר ומקני ועוד אמרינן בנדרים בהשותפין (דף מח:) דסודרא קני על מנת להקנות הואים: בשרבו הניח לו תפילין. ולא משום דלא מיעביד ליה

איסורא דמברך עליהן ואיכא ברכה לבטלה דהא סוכה לולב ושופר וכמה מלות עשה שהנשים מברכות אלא משום דאין עבדים רגילים בתפילין ואי לאו דשחרריה לא הוה מנח ליה: אותו העבד אין לו תקנה. פירוש לא בבת חורין ולא בשפחה

כדפירש בקונטרס לעיליט ואין נראה מדאמר לעיל (דף לח.) עבד שברח מבית האסורין א כו' ולא עוד אלא שכופין את רבו ועושה אותו בן חורין ומאי קא משמע לן פשיטאב דכופין אותו כיון דאסור בשפחה ובבת חורין ג כמו חליו עבד וחליו בן חורין וכן הא דאמר בירושלמי דהיכא דאמר שחררו כופין את היורשים משום מלוה לקיים דברי המת תיפוק ליה משום דאסור בשפחה ובבת חורין ובפ' בתרא דכריתות (דף כד:) אמרינן דסבר יד רשב"ג המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור ומעוכב גט שחרור חוכל בחרומה ומסתברא כיון דאוכל בתרומה דשרי נמי בשפחה ולכך נראה דאין לו מקנה בבת חורין קאמר אבל בשפחה שרי: צריך ואין דו תקנה. תימה דמיקשי ליה מאידך דרבי יוחנן דאמר לעיל (לח.) עבד שברח מבית האסורין כו' ולא עוד אלא כופין

את רבו אלמא יש לו תקנה: הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי. תימה דלעיל החמר חדרבי יוחנן אי הכי המפקיר עבדו ומת נמי יהא משתלח בלא גט דעבדו כאשתו והכא משמע דבעי גט ושמא לעיל אתיא כרב שמואל בר רב יהודה דהכא אי נמי הכא בעי גט מדרבנן שלא יאמר לו עבדי אתה כדאמר לקמן לחד תנא ביוצא בראשי אברים:

אתו לקמיה דרבינא אמר להו זילו אהדרו אבני מרוותא קמאי ויכתבו לכו גימא דחרותא אמרו ליה רבנן לרבינא והאמר אמימר המפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה אמר להו אנא כרב דימי סבירא לי אמרו ליה דרב דימי מעותא היא אמר להו מאי מעותא דלא אמרה בלשון שחרור הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי יוהלכתא כרבינא החוא עברא דבי תרי קם חד מיִנייהו ושחרִרי לפלגי׳ אָמר אידך השתא שמעי בי רבגן ומפסדו ליה מינאי 9 אזל אקנייה לבנו קמן שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא שלח ליה ייכאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישיב לו בראשו אנו קים לו בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי "מוקמינו ליה אפוטרופום

ומקרקיש שחרור: הח חמרה בלשון שחרור. כגון הרי את בת חורין: ה"ג. דלא טעותא היא וכופין דירושה היא להורישה לבניו: ומפסדי ליה מינאי. כדאמרינן במתני"י כופין את רבו ועושה אותו בן חורין: אקנייה לבנו קטן. שאין ראוי לכופו בבית דין: מוקמינן אפוטרופוס. לינוקא לברור לו דמים יפין כמה שהוא נישום בשוק שהרי לריך העבד לכתוב שטר על חלי דמיו:

יצא לחירום. דאי לאו דשחרריה לא הוה שביק ליה למנסב בת לאפוקי מר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אע"ג דרב חורין: כל כך יש בידך. משמיה דרבי ואני שונה וחכ"א אינה מקודשת: שטר חירוסין. הרי את מקודשת לי וקדשה בו: דרבה בר רב שילה לקמן: השיחו אשה. דחי לחו דשחרריה לח הוה מיעבד

אימורא על ידו: ואיהו עביד איסורא.

שנושה הת שפחתו: להי בו והתקדשי בו. כלומר אי דאמר התקדשי בו גרידה ודחי שחררה מעיקרה הבל השתח דחמר לה נחי בו והתקדשי בו וזה יהיה לך שטר שחרור ושטר ארוסין גלי מילמיה דלא שחררה אלא בהאי: ר"מ סבר יש בלשוו. הרי את מקודשת לי לשון שחרור וה"ק הוי ראויה להתקדש לי בו והתקדשי בו: שהניה חפילין בפני רבו. חין דרך עבד להניח תפילין דמ"ע שהומן גרמה היה דלילה להו זמן חתיליו הואש: אפוטרופום. על נכחיו דאי לאו דשחרריה לא הוה חשיב ליה: הרי זה לא יצא לחירות גרסינן: אמרו לפניו. לפני ר' יוחנן: אי אתה מודה. דאל ישתעבדו אינו לשון שחרור ולא לשון הפקר אלא לא יטריחוה בעבודתה אבל וולדות היולאין ממנה מעכשיו עבדים הם ואמאי כופין לשחררה ויפסידו ולדות מכאן ולהבא שלא לוה אביהם כן: ה"ג כי המה רב שמוהל כו' ולה גרסי׳ אלא. ופליג אדרב דימי ואמר לא כך אמר רבי יוחנן אלא כך אמר: ועושין לה קורת רות. ואם אין רוחה נתקררה בלא שחרור ישחררוה: אין לו מקנה. ואפי׳ בשטר: לא מורים. שחין ירושה חלח בדבר שיש בו ממון: והא כי אתא רב דימי כו'. וכיון דאמר אל ישתעבדו בה פקע ליה ממונא מינה וקאמר יורשין כותבין לה גט שחרור: טעותה היא. כדאמרן לעיל דהוא לא לוה לשחררה: ופרכינן מאי טעומא. דרב דימי דלא אמר האב בלשון שחרור: הת חמר. הרי את בת חורין לא הוו קפדי רבי אמי ורבי אסי עלה: כרב שמואל בר יהודה סבירא לי. דאמר לא א"ר יוחנן כן ולא אמרו לו רבי אמי ורבי אסי כן וכיון דקאמר יעשה לה קורת רוח לא מנע כח היורשין ממנה אלא בהן תלה: דיסקרתא. קריה: דעבדי. עבדים של ישראל היו ומכרום לעובד כוכבים ותנן (לקמן דף מג:) המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות: כלו מרוותה בתרחי. כלו חדוניהם האחרונים עובדי כוכבים: אמו. העבדים: לקמיה דרבינא. להתירן בבנות ישראל: אהדרו אבני מרוותייכו קמאי. חזרו על בני אדוניכם הראשונים ובקשו מהם לכתוב לכם גט חירות: אין לו מקנה. דאיסורא לבניו לא מורית והא נמי כי זבניה פחע כספיה מיניה ואיסורא הוא דהוה ליה גביה ואיסורא לאו ירושה היא להורישה לבניו: כרב דימי סבירא לי. דאמר אל ישתעבדו בה ופקע להו ממונא מינה וקאמר כותבים לה גט

מ״ל ולא עוד אלא (ל יט ס"ט ולא עוז אלא שכופין את רבו וכותב לו רבו שטר שחרור, ב) כתובות כח.. ג) לעיל יד: טו. [כתובות ע.], ד) [לעיל לט.], ד) [לעיל לח:], וברכות טו: וש"נ], ו) [לעיל לט.], ה) ב"מ קא:, ט) [מנחות לו:], י) לקמן דף מא:, יא) [עי' מוס' לקמן עב. ד"ה הכי], יב) נועי היטב תוק׳ ב״מ מז. ד"ה בכליו], יג) [דף לט: ד"ה אין לו מקנה], יד) ל"ל ת"ק דרשב"ג,

גליון הש"ם

גמ' יש בלשון הזה לשון שחרור. ע' ינמות דף מז ע"ב תד"ה שם גר: שם אמר אמימר המפקיר עברו. ע׳ לקמן דף מג ע״ב תד"ה אבל: שם אול אקנייה לבנו קמן. ע' לקמן לף מב ע"א תד"ה יום של רבו:

מוסף רש"י

או שעשאו רבו אפוטרופוס. מסר נכסיו נידו להכניס ולהוליל לסחולה (כתובות כח:). לא יצא לחירות. ולא אמרינן אי לאו דשחרריה לא הוה יזיף מיניה ולא הוה שביק ליה לנהוג מנהג בן חורין (שם). אין לו תקנה. דכיון דהפקירו פקע ממוניה מיניה ואיסורא ממוניה מיניה וסיטונה הוא דפש לבעלים עליהן וכי מיית אין זו ירושה להורישה לבניו, הלכך אין לט.)•

מוסף תוספות

א. יצא לחירות. מוס׳ הרח״ש, ב. פשיטא דכיון שיצא לחירות. כשנ״6. שיבא יוויוווג ישכית. ג. משום דכתיב ילשבת יצרהי. ושנ״6, T. דקנוי לרבו לענין. מוס' הרח"ש. ה. פי׳ ה"נ דלא הוה מקשי לי׳ ר׳ אמי ור׳ אסי אלמא איסורא לבריה מורית וקשיא לאמימר. מוס׳ הרא״ע. 1. אפי׳ אי אמר לשון שחרור, ע״כ דברי רב דימי שאמר משמי׳ דר׳ יוחנן שכופין . את היורשים לשחררה. הממון מחיים ולא נשאר עליה רק איסור, מיתה מפקעת האיסור ולא בעיא שחרור. תוס' הרח"ש. I. נתוס' הרח"ש כתוב: היורשים בשוק ויאמרו לו.